

נוסחת עזר כיצד קובעים על כל דבר אם הוא מוקצה ואת אופני טלטולו

אחר לומדנו את כל כללי וסוגי המוקצה, נמצת את הכללים באופן שנדע לנתח בדרך קלה על כל מוצר ודבר האם הוא מוקצה או לא, וכדלהלן:

לצורך הפשטת הדברים, נחלק את כל סוגי החפצים המאכלים והמוצרים שקיימים, לדי' מחלקות:

- א. כלים שייעודם לפעולה האסורה בשבת, כגון פטיש מברג כלי נגינה וכיו"ב (כלי שמלאכתו לאיסור).
- ב. חפצים שבעליהם מקפיד לא להשתמש בהם, מחשש שמא יתקלקלו ויפגמו מכל סיבה שהיא, כגון סכין שחיטה, מצלמה יקרת ערך וכיו"ב (מוקצה מחמת חסרון כיס).
- ג. דברים שאינם לא כלי ולא אוכל ואינם מיועדים לשום שימוש, כגון עפר, אבנים, חתיכות עצים, ופסולת שאינה ראויה אפ"י למאכל בהמה (מוקצה מחמת גופו).
- ד. שאר חפצים ומאכלים שייעודם גם לדברים המותרים בשבת, ככסא ושולחן, מגש, כלי אכילה וכיו"ב (כלי שמלאכתו להיתר).

כמו"כ נחלק את סוגי צרכי האדם בטלטול חפצים, לדי' סיבות מרכזיות לאדם המצוי לטלטל חפץ ממקומו:

- א. כדי להשתמש בו שימושים המותרים בשבת, כגון פטיש לפצח בו אגוזים וכיו"ב (צורך גופו).
- ב. מפני שצריך להשתמש במקומו של החפץ, כגון שמונח על מיטתו ורוצה לישון (צורך מקומו).
- ג. לצורך החפץ עצמו, כשנמצא במקום שעלול להתקלקל או להיגנב (מחמה לצל).
- ד. ללא כל סיבה אלא לפי תומו (שלא לצורך כלל).

ומעתה יש להבחין על כל מוצר שאנו נתקלים בו בשבת לאיזה מחלקת מוצרים משתייך. אחר שביררנו לאיזה מחלקה שייך, נבחן לאיזה צורך אנו צריכים לטלטלו.

במידה ואין לנו שום סיבה להזיזו (ד), אין להזיז שום מוצר בשבת מלבד מאכלים ומשקים, ספרי קודש ובגדים.

במידה ואין לנו צורך אישי בטלטולו, ואנו מזיזים אותו רק בכדי לשומרו שלא יופסד (ג), אין היתר אלא אם כן המוצר שלפנינו הוא כלי שעומד לשימוש, ומיועד גם לשימושים המותרים בשבת.

במידה ואנו צריכים להשתמש במוצר שימוש המותר או צריכים את מקומו (א ב), כל מוצר מותר בטלטול זה, מלבד דברים שאינם מיועדים לשום שימוש (עפר ואבנים) כך שלא העלנו על דעתנו להשתמש בהם בשבת, ומלבד מוצרים שאנחנו מקפידים לא להשתמש בהם לשום דבר מלבד ייעודם כדי שלא יופסדו.

דוגמאות לתרגול:

מקלף ירקות, מברשת שיניים, תרסיס קוטל חרקים, טלפון נייד, מאוורר, תפילין, חול, אבנים, סבון מוצק, אבקת כביסה - השאלה האם יש עליהם תורת כלי - מחלוקת. מאכלים שונים לא מבושלים. קטניות בפסח. קליפות ביצים אגוזים פיצוחים. כסף. כרטיס מגנטי. תרופות. ספוג. מיחס. רדיאטור.

סיבת הטלטול ↓	כלי שמלאכתו להיתר	כלי שמלאכתו לאיסור	מוקצה מחמת חסרון כיס	מוקצה מחמת גופו	בסיס לדבר האסור
שלא לצורך	אסור	אסור	אסור	אסור	אסור
טובת הכלי	מותר	אסור	אסור	אסור	אסור
לצורך גופו או מקומו	מותר	מותר	אסור	אסור	תלוי בסוג המוקצה
גרף של רעי	מותר	מותר	לא שייך	מותר	מותר
נזק אדם	מותר	מותר	מותר - אם אין אפשרות על ידי טלטול בגופו	מותר - אם אין אפשרות על ידי טלטול בגופו	מותר